

А

АВСТРАЛІЯ, АВСТРАЛІЙСЬКИЙ СОЮЗ (the Commonwealth of Australia) – держава у південній півкулі, на материк Австралія, острові Тасманія та дрібних прибережних островах. Омивається водами Індійського океану й морями Тихого океану. Площа 7,68 млн.км². Населення 21 млн осіб (2007). Столиця – м.Канберра. Адміністративно-територіальний поділ: 6 штатів і 2 території. Офіційна мова – англійська. А. – парламентарна монархія. Глава держави – король/королева Великої Британії (з 1952 – Єлизавета II), якого/яку репрезентує генерал-губернатор. За формою державного устрою – федерація. Входить до Співдружності, очолюваної Великою Британією. Законодавчу владу здійснює федеральний двопалатний парламент (складається з палати представників і сенату). Виконавчу владу здійснює уряд, що формується парламентом, на чолі з прем'єр-міністром.

Корінне населення до відкриття А. європейцями (1770 – Дж.Кук) жило первіснообщинним ладом. 1778 створено перше британське поселення – Сідней. З того часу в А. одна за одною виникають колонії Великої Британії: 1824 – Новий Південний Уельс, 1829 – Західна Австралія, 1836 – Південна Австралія, 1851 – Вікторія, 1859 – Квінсленд. До 1868 територія А. використовувалася як місце відбування каторги для британських злочинців. 1 січня 1901 за законом британського парламенту колонії в А. об'єдналися у федерацію штатів – Австралійський Союз, якому було надано статус домініону (внутрішнього самоврядування).

В роки Першої світової війни А. воювала на боці Антанти, в роки Другої світової війни – антигітлерівської коаліції. 1950-53 брала участь у корейській війні, 1965-1971 – у в'єтнамській війні на боці США. У 2003-2007 – в іракській війні США та в афганській війні.

На поч. 20 ст. австралійське м'ясо, вовна, зернові зайняли провідне місце на світовому ринку. Водночас за участі американських, британських та японських капіталів інтенсивно здійснювався індустріальний розвиток. Сьогодні А. – економічно високорозвинута країна. Цьому сприяла висока якість професійних навичок багатьох іммігрантів, які переселялися до А. Її населення, починаючи з 2-ї пол. 20 ст. збільшується за рахунок емігрантів із азійських країн. Питання адаптації емігрантів неєвропейського походження залишається особливо гострим у внутрішньополітичних міжпартійних відносинах. У листопаді 2000 більшість австралійців на референдумі проголосувала проти пропозиції партії лейбористів створити республіку на чолі з президентом. Таким чином, А. С. залишається у складі Британської Співдружності Націй.

Дипломатичні відносини між А. та Україною встановлені 26 грудня 1991. Перші українські поселенці з'явилися на початку XIX ст. Першим українцем, який прибув на австралійську землю, вважається матрос з Полтавщини Федір Зубенко, який у 1820 приплив до Сіднею, де певний час мешкав. Масова міграція українців розпочалася наприкінці XIX – поч. XX ст. з

українських земель Австро-Угорщини. Найвідомішим вихідцем з України, який працював у Австралії, був етнограф М.Миклухо-Маклай. До Першої світової війни чисельність української еміграції в А. збільшилася головним чином за рахунок селян. Чергова хвиля переселення українців до А. припала на період після 1945 року. За даними австралійського перепису населення 1964 в країні ідентифікували себе українцями 21,4 тис. осіб (12 місце серед інших етнічних громад країни). Новітня хвиля української імміграції до Австралії пов'язана з розпадом СРСР (кінець 80-х-початок 90-х рр.). Змінився соціальний статус іммігрантів, серед яких переважали люди з вищою освітою. На початок 2003 за офіційними даними Федерального бюро статистики Австралії чисельність української спільноти становила 33.960 осіб.

Літ.: Австралія и Океания: История и современность. – М., 1970; Євтух В.Б., Трощинський В.П., Попок А.А. Закордонне українство. – К., 2005; Богатуров А.Д. Великие державы на Тихом океане (1945-1995). – М., 1997.

А.Ю.Мартинов.

Українці в Австралії. Українська спільнота в А. – одна з наймолодших серед української діаспори в світі. Масова еміграція до А. почалася після Другої світової війни. Згідно з даними перепису населення А. 1997, в країні проживало близько 30 тис українців, 85% із них було засереджено в містах – Сідней, Мельбурн, Аделаїда, Брісбен, Перт та їхніх околицях.

Громадське і політичне життя українців розпочалося відразу після приїзду до А. 1950 засновано Об'єднання українців в Австралії (від 1953 діє під назвою “Союз українських організацій”), 1949 – Об'єднання українських жінок (від 1951 – Союз українок Австралії). Ці організації є нині найбільш активними й впливовими. Поряд з ними постали Станиця вояків УПА (1949), Союз українських ветеранів (1950), Легіон ім. Симона Петлюри (поч. 1950-х рр.), Спілка визволення України (1953), Демократичне об'єднання колишніх репресованих советами українців (поч. 1950-х рр.), Об'єднання союзів українських комбатантів А. (1958), Українська антибільшовицька ліга (1965), Комітет оборони національних і людських прав в Україні (1967), Фундація допомоги дітям Чорнобиля (1990) та ін.

Важливе значення українці в А. приділяють шкільництву. 1952 утворена Українська центральна шкільна рада А., головне завдання якої – об'єднання українських шкіл усіх штатів, видання підручників, підготовка вчителів.

НТШ в А. (1950) представляє українську науку в цій країні. Його члени відіграють провідну роль у створенні основ громадського, культурного, церковного і наукового життя української громади. Діють лекторат україністики ім. М.Зерова в університеті ім. Монаша в Мельбурні (1983), Центр українознавчих студій при університеті Макворі в Сідней (1984), Асоціація україністів А. (1990). Сприяючи розвитку дослідницької і навчальної діяльності з україністики, вони підтримують тісні контакти з науковими організаціями за кордоном.

З початком масової імміграції українців в А. з'явилась українська преса, яка базується на добровільній праці та фінансовій допомозі діаспорних організацій, церков. Це часописи: найбільш поширені – “Вільна думка” та “Церква і життя”, а також “Єдність”, “Бюлетень Об'єднання українських католицьких організацій”, “Інформаційний листок АБН”, “Наш фронт”, “Парафіяльні новини”, “Праця і життя”, “Українець в Австралії”, “Australian Ukrainian Review”, “Ukrainian Issues”.

Театрально-мистецька творчість – одна з найпопулярніших серед українців А. В країні виступають ансамблі бандуристів ім. Г.Китастого, ім. Лесі Українки, ім. Г.Хоткевича, “Колорит”, ансамбль пісні й танцю “Євшан”, хори “Боян”, “Ластівка”, “Сурма”, “Чайка”, танцювальні колективи: “Веселка”, “Коломийка”, “Кубанські козаки”, “Дніпро”, ім. В.Івасюка та ін.

Літ.: Мельников Ф. До історії української еміграції в Австралії. В кн.: Українці у вільному світі. – Джерсі-Сіті, 1954; Українці в Австралії: Матеріали до історії поселення українців в Австралії. – Мельбурн, 1966; Історія українського поселення в Австралії: Доповіді з другої конференції. Мельбурн. 5-7 квітня 1985. – Мельбурн, 1985; Зберігаючи українську самобутність. – К., 1992; Ukrainian Settlement in Australia, Fifth Conference, Melbourne. – Melbourne, 1993; Микитович Р. Українці в науці п'ятого континенту //Українська діаспора, 1994, №5; Альманах українського життя в Австралії. – Сідней, 1994; Енциклопедія української діаспори, т.4 (Австралія–Азія–Африка). – Київ–Нью–Йорк– Чикаго–Мельбурн, 1995; Українці: Історико-етнографічна монографія. – Опішне, 1999, кн.І.; Українці Австралії: Енциклопедичний довідник. – Сідней, 2001.

О.О.Ковальчук.

“АВСТРІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ОГЛЯД. OESTERREICH-UKRAINISCHE RUNDSCHAU” – суспільно-політичне видання, яке є друкованим органом Австрійсько-українського товариства. Засноване 9 червня 1992 як двомовний часопис (українська та німецька мова). З часу заснування і до 2005 головним редактором «А.-у. о.» був Борис Ямінський. Має власну мережу кореспондентів в Україні. Виходить неперіодично, але, як правило, один раз на рік. Рубрики огляду охоплюють хроніку австрійсько-українських відносин, бізнесові новини; подаються ексклюзивні інтерв'ю та політичні портрети австрійських та українських діячів, а також рецензії на нові книжкові видання, які стосуються історії та сьогодення Австрії та України. З 1998 презентує новини, які стосуються діяльності Австрійсько-українського бюро кооперації в науці, освіті та культурі. Регулярно подається хроніка діяльності посольства Австрії в Україні та посольства України в Австрії. Від 1995 в «А.-у. о.» встановлено традицію присвячення окремих номерів певній культурно-історичній події у двосторонніх відносинах. У 1995 провідною темою випуску стало 400-річчя